

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2817

יום חמישי כ"ג טבת תשפ"ד
דף היומי בבלי: ב"ק סג | עמוד היומי: ברכות מב. | דף הכולל: ב"מ נד | קנין ירושלמי: תרומות ב
דף היומי בהלכה: קצ"ד.
מוסר: שם עולם - ואגב דאיירינן' עד 'ואמרתי בדרך דמיון'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער התשובה "ארבעה ועשרים דברים" עד "ואמרו רז"ל שאין התשובה"

היכן נערכה קבלת הקהל של רבי דוד פיינשטיין
זצ"ל? לא בבית, לא בכנסת, גם לא
בישיבה. היא נערכה בחנות פיצה!!!...

התיקון של בני ישראל היה - עשיית חסד. במקום לריב זה עם זה, כמזימתו של
פרעה, הם נשבעו לעשות חסד זה עם זה, ובזכות כך זכו לגאולה

רבנו שהרג את האיש המצרי, ובעקבות זאת נאלץ משה לברוח
למדיין.

אך עם כל רשעותם, הם ניצלו בזכות החסד שעשו, כאשר
הסכימו לספוג מכות כשוטרי ישראל עבור ישראל. וזכות זו עמדה
להם, שהם לא מתו בשלושת ימי האפלה, כי הקב"ה לא מקפח
שכר כל בריה על הטוב שעשה.

והתיקון של בני ישראל היה - עשיית חסד. במקום לריב זה
עם זה, כמזימתו של פרעה, הם נשבעו לעשות חסד זה עם זה,
ובזכות החסד הביא הקב"ה לעם ישראל את הגאולה!

חסד - בלי חשבון

רבי דוד פיינשטיין, היה מגדולי התורה בארצות הברית, בנו
של רבי משה פיינשטיין זצ"ל. הוא מילא את מקום אביו בראשות
ישיבת 'תפארת ירושלים' והיה חבר מועצת גדולי התורה
באמריקה.

היתה לו קבלת קהל יומית. אנשים באו אליו להתייעץ
ולהתברך. והיכן נערכה קבלת הקהל? לא בבית, לא בכנסת,
גם לא בישיבה. היא נערכה במקום הכי לא צפוי והכי לא מתאים
- בחנות פיצה...

ההתחכמות - ריב, והתיקון - חסד

"הָבֵה נְתַחֲמָה לו" (א, י)

דתן ואבירם - רשעים בעלי חסד...

מה היתה ההתחכמות של פרעה כנגד עם ישראל?

פרעה גרם לבני ישראל שיהיו רעים ויריבו זה עם זה. לשם כך
מינה שוטרים יהודים, שיהיו אחראים על עבודתם של היהודים,
ומי שיעז להשתמט מעבודה - יוכה על ידם.

רבנו אפרים כותב כי דתן ואבירם, כיון שנעשה עימם חסד
והם הוצאו מן היאור, על כן הם היו בעלי חסד. כאשר הם התמנו
לשוטרים במצרים, הם נתנו את גוּם למכים - "ויוכו שוטרי בני
ישראל אשר שמו עליהם נוגשי פרעה" (ה, יד). ולאחר מכן נאמר
(שם פסוק יט-כא): "ויראו שוטרי בני ישראל... ויפגעו את משה
ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה, ויאמרו אליהם
ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו". ופירש רש"י:
"כל נצים ונצבים דתן ואבירם היו".

דתן ואבירם ספגו מכות שפצעו את בשרם עד שהבשר העלה
מוגלה שהדיפה ריח רע, ועל כך אמרו: "הבאשתם את ריחנו".

אם כן, מצד אחד הם היו בעלי חסד. מאידך, הם הושפעו
מרשעותם של המצרים. ברשעותם הם הלשינו לפרעה על משה

החשוב שלו - איך אפשר למנוע זאת ממנו?...

המוותר על הכל - מרוויח הכל!

סיפר רבי גמליאל הכהן רבינוביץ: היה יהודי שהתגרש מאשתו. אומרים חז"ל (סנהדרין כב ע"א) שאפילו מזבח מוריד עליו דמעות. ההשלכות של המעשה הזה קשות מכל הבחינות. לצערנו, יש מקרים רבים שבהם שני הצדדים מטיחים האשמות זה בזה, כל אחד רוצה להשיג חזקה וזכויות רבות יותר - בילדים, בדירה, ברכוש.

אולם היהודי הזה ניגש בגישה אחרת לגמרי. הוא אמר: 'אני נותן לאשתי הכל - את הדירה, את כל הרכוש, הילדים יהיו בחזקתה. בעזרת ה', אני אסתדר'.

שאלוהו מה הביאו לנקוט בגישה זו, והוא השיב: "אם הייתי פועל מתוך רגש אנוכי או נקמני, הייתי נלחם על זכויותי ומנסה להשיג לעצמי כמה שיותר. אבל הגישה שלי נובעת מתוך הלך מחשבה אחר לגמרי. לצד התקופות הלא נעימות, אני מכיר לה טובה על התקופות הנעימות. היא גידלה את הילדים והתמסרה להם. מגיע לה הכל!"

האשה המשיכה לחיות את חייה בדירתם והמשיכה לגדל את ילדיהם. הוא שכר לעצמו יחידה קטנה תמורת סכום לא גדול וחי את חייו בהצנע לכת.

אמר רבי גמליאל: התפעלתי מהנהגתו האצילית של היהודי הזה ואמרתי לעצמי: בדרך כלל, במקרי גירושין עלולים לצוץ קשיים בשידוכים. נעקוב ונראה מה יהיה במקרה הזה?

והנה, כשילדיהם הגיעו לפרקם, בזה אחר זה הם זכו לשידוכים מצוינים, משפחות טובות ומבוססות. מה הפלא? מי שנוהג באצילות כזו ומוותר על הכל - זוכה לסייעתא דשמיא. ויש לכך גם הסבר ארצי: למרות המקרה המצער של הגירושין, כולם שמעו רק 'פרגונים' ומילים טובות מכל הצדדים. עם כאלה שבחים ו'פרגונים' איך אפשר לעמוד מנגד?

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך החדש על פרשיות שמות)

איך מגיע רבי דוד פיינשטיין לערוך את קבלת הקהל שלו בחנות פיצה?

בא אליו בעל חנות פיצה ותינה בפניו את צערו: "אני מוכר פיצה כשרה, אך הלקוחות היהודים שלי מעטים. אם לא יהיה שינוי אאלץ לבטל את ההכשר, וְלֹא - אפשוט את הרגל".

רבי דוד נחלץ לעזור לאותו יהודי. ואיך עוזרים לו? פשוט מאד: קובעים את קבלת הקהל בפיצרייה, האנשים שבאים אל רבי דוד יתיישבו בחנות, יתגרו מהריח ויקנו להם משולש או מגש פיצה... רבי דוד לא חס על כבודו. מהו כבוד לעומת חסד?! אם הוא יכול לעשות חסד ליהודי ולעזור לו בפרנסתו - שום דבר לא יעמוד בדרכו!

וסיפור נוסף: בעלי מסעדות נוהגים לצלם אישים חשובים הסועדים במסעדה שלהם ולתלות את הצילום על קיר המסעדה. באחת המסעדות בניו יורק תלוי על הקיר צילום של רבי דוד פיינשטיין בחברת אדם מבוגר סועדים יחד באותה מסעדה...

תלמידי רבי דוד התפלאו: מיהו היהודי המבוגר שהצטלם אתו במסעדה, ומה הביא אותו לסעוד אתו שם?

התברר כי זהו יהודי מסכן שאשתו נפטרה והוא נשאר לבדו. ביום ההולדת הראשון שלו לאחר פטירת אשתו, נסע רבי דוד אל ביתו של אותו יהודי במשך שעה וחצי כדי לאחל לו מזל טוב ולהפיג את בדידותו ועצבותו. רבי דוד פנה אליו והציע לו: 'בוא נלך למסעדה לחגוג את יום ההולדת שלך'...

בעל המסעדה הופתע לראות את הרב היהודי המפורסם יושב במסעדה שלו בחברת יהודי זקן. הוא כמובן מיהר לצלם את רבי דוד ותלה את התמונה על הקיר. מאז, כל מי שנכנס לסעוד במסעדה ההיא ראה את תצלומו של רבי דוד פיינשטיין תלוי על הקיר...

רבי דוד נסע שעה וחצי כדי לעשות חסד עם יהודי מסכן. אם הוא יפיג את בדידותו ויגרום לו כמה רגעים של נחת על ידי שיחגוג אתו יום הולדת במסעדה - הוא יעשה זאת בשמחה, בלי שום חשבון ושיקול אחר! ואם על הדרך הוא יכול לעשות חסד גם עם בעל המסעדה שיתלה על הקיר את הצילום של הלקוח

**"חילקתי את כל החלות, ולעצמי השארתי
בצמצום. אין לי חלות לתת לך!". העני נתן
לו סטירה על לחיו, וברח החוצה...**

הנשיאה בעול, להפוך עצב של השני לשמחה - זו הליכה בדרכי הקב"ה!

עליהם". משה רבנו נבחר להיות מנהיגם של ישראל משום המדה הזו שהייתה בו, נושא בעול עם אָחיו. וזה לשון רבותינו במדרש (שמות רבה א, כז): "מהו 'וירא' -

נושא בעול עם חברו

"וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחָיו וַיְרֵא בְּסִבְלָתָם" (ב, יא)

כתב רש"י: "וירא בסבלתם - נתן עיניו ולבו להיות מיצר

על מצור". ובילקו"ש (חבקוק רמז תקסב) כתב וז"ל: "מהו מצור? שצר לו צורה ואמר: איני זז מכאן עד שתענני, שנאמר ואצפה". הנביא צר צורה ברצפה, כמו חוני המעגל, ואמר: ריבוננו של עולם, אני לא יוצא מכאן עד שתגיד לי מתי עם ישראל נגאלים. ממשיך המדרש: "אמר לו הקב"ה: בן תורה אתה, ולא עם הארץ אתה. לך כתוב אל"ף בלוח ואחר כך תאמר הודיעני את הקץ".

ויש להבין מה כתוב כאן. הרי זה ממש מדרש פליאה. האדמו"ר ה"אהבת שלום" מויוז'ניץ זצ"ל אומר דבר מדהים: הנביא ביקש לדעת מתי עם ישראל נגאלים. הוא הודיע כי לא יצא מהעיגול לפני שידע. אמר לו הקב"ה לכתוב את האות אל"ף. ההבדל בין המילה "גלות" לבין המילה "גאולה" היא באות אל"ף. כשיש אל"ף - אחדות - יש גאולה. הגאולה תבוא כשעם ישראל יהיו מאוחדים. כל עוד יש ביניהם דלטוריה, שהיא היפך האחדות - הגלות תימשך.

מעלתו של משה רבינו היתה במה שנתן עיניו ולבו על אֶחָיו הסובלים. כתובות כאן בעצם שתי מדות: המדה הראשונה היא בעיניים - להסתכל מה קורה מסביב. לפעמים אדם יכול להתפלל בצורה רצינית ביותר, והוא שקוע כל כך בתפילה עד שאינו מבחין בשכן שלו שהפסיק לחייך. לפעמים אדם יכול ללמוד בשטייגען רציני ביותר, והוא שקוע כל כך בלימוד עד שאינו מבחין בעצב שעל פני חברו בכלל. הדבר הראשון שנדרש מאדם הוא לשים עין. להתבונן. לראות מה קורה עם הסובבים אותו, לראות כשעובר עליהם משהו.

המדה השנייה היא בלב. אחרי שראית בעיניים יש צורך בשימת לב. להתבונן עמוק ולרדת לשורש העניין. מה הסיבה שהלה הפסיק לחייך? מה הסיבה שהוא מסתובב בלי מצב רוח? זוהי נשיאה בעול. להבין מה כואב לשני, להיכנס לתוך המצב שלו, להרגיש את הכאב שלו ולחלוק עמו בכאב, להטות שכס ולשאת יחד אתו את המשא הכבד.

למשה רבנו היו את שתי המידות הללו, הוא גם נתן את עיניו וגם שם אל לבו.

כתוב בפסוק (שמות ב, ה): "וַתִּרְדַּבְּ בַת פְּרָעָה לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר", ואמרו חז"ל (מגילה יג ע"א) שהיא התגיירה וירדה לרחוץ מגילולי בית אביה. נשאלת השאלה: היכן יש לכך רמז בפסוק? יש מבארים שהרמז נמצא בסיפא של הפסוק: "וַתִּרְדַּבְּ אֶת הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתְּשַׁלַּח אֶת אֲמָתָהּ וַתִּקְחָהּ".

בת פרעה רואה תיבה רחוקה ושומעת קול של תינוק בוכה שבוקע מתוכה. היא מגלה אכפתיות, עד כדי כך שהיא שולחת את ידה, למרות שעל פי כל הגיון אין סיכוי שהיא תגיע עד התיבה. אבל כואב לה הלב. "ותחמול עליו" - למרות שהיא יודעת שהתינוק הוא מילדי העברים. אם יש נשיאה בעול שכזו - סימן שקודם לכן היא טבלה מגילולי בית אביה והתגיירה. רק לב של יהודי מגלה אכפתיות שכזו.

שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר: חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם. שאין לך קשה ממלאכת הטיט. והיה נותן כתפו ומסייע לכל אחד ואחד מהם. אמר הקדוש ברוך הוא: אתה הנחת עסקך והלכת לראות בצערן של ישראל, והנהגת להם מנהג אחים - אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך. הדא הוא דכתביב: 'וירא ה' כי סר לראות', ראה הקדוש ברוך הוא שסר משה מעסקיו לראות את סבלותם של ישראל, לפיכך: 'ויקרא אליו אלקים'."

הסבא מקלם זצ"ל מצביע על אותו מטבע לשון, שמלמד אותנו מהו יסוד הגאולה:

אצל משה רבנו נאמר "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". ומה התוצאה? "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹקִים" (שם, כה), ופירש רש"י: "וידע אלקים - נתן עליהם לב ולא העלים עיניו".

משה רבנו נתן את לבו ועיניו לבני ישראל, ומשום כך גם הקב"ה נתן את לבו למענם ולא העלים את עיניו מהם. נתינת הלב לזולת הוא היסוד והשורש לגאולה.

וחלילה יכול להיות גם להיפך. משה רבנו הסתובב שנים על גבי שנים עם תמיהה עצומה: מה קורה פה? למה כל האומות יושבות איש תחת גפנו ותחת תאנתו, ורק עם ישראל כל כך סובל? למה לוקחים להם את התינוקות וזורקים אותם לים, או משקעים אותם בחומות הבניין? למה עבודה של נשים ניתנת לגברים, ועבודה של גברים ניתנת לנשים? על מה ולמה כל הסבל הזה? אבל הגיע הרגע שהוא הבין, וההבנה הזאת הכניסה בו פחד. הכתוב אומר (שם, יד): "וַיִּרְא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶכְן נֹדֵעַ הַדְּבָר". מפרש רש"י: "וירא משה - דאג על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר: מעתה שמא אינם ראויים להיגאל. ויאמר אכן נודע הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך? אבל רואה אני שהם ראויים לכך". זה מה שקורה כשיש ביניהם דלטוריה - מחלוקות ולשון הרע.

מדהים לחשוב על הדברים. בני ישראל עבדו במצרים עבודה זרה, ועד כדי כך שנשאלה השאלה, בקריעת ים סוף: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה - מה השתנו אלו מאלו", ולא זו בלבד אלא שחז"ל אומרים שבמצרים הם ביטלו מצות מילה. אבל כל זה עדיין לא מיישב למשה את תמיהתו מה חטאו ישראל להיות נרדים בעבודת פרך ולא לזכות לגאולה. עבודה זרה וביטול ברית מילה עדיין אינם סיבה מספקת להמשך הגלות האיומה במצרים. עליהם לא אמר משה "אכן נודע הדבר". מתי הוא כן הבין את סוד הגלות? כשראה אצל בני ישראל מחלוקת, שאחד מכה את השני, אין אחדות, אין נשיאה בעול של האחד עם חברו. "אכן נודע הדבר", זה סוד הגלות.

ומה סוד הגאולה? ההיפך: "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם".

כתוב בפסוק (חבקוק ב, א): "עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמְדָה וְאֶתְיַצְּבָה

הסטירה ומה שעומד מאחוריה

שמעתי פעם סיפור מדהים:

בתקופה שבירושלים שרר עוני גדול וכמעט שלא היה מה לאכול, עלה רעיון בדעתו של רבי זליג ברוורמן, מיקירי קרתא דירושלים. בימי שישי, לאחר שכל בעלי המכולת סגרו את החנויות, הוא אסף לביתו את כל החלות שנתרו, ובמקום שיישאו כאבן שאין לה הופכין עד יום ראשון, ואז יזרקו אותן, הוא פתח גמ"ח: ביום ששי בין שלוש לארבע חלוקת חלות חינם אין כסף לעניי ירושלים.

שבת קייצית אחת, בשעה שבע בערב, דקות ספורות לפני כניסת השבת, דופק אצלו יהודי: "ר' זליג! אני צריך חלות לשבת" "תאמין לי", השיב לו רבי זליג, "הייתי רוצה לתת לך, אבל אין לי מה. הגמ"ח הוא בין שלוש לארבע עכשיו שבע, כל החלות נגמרו".

"לא הצלחתי בשום אופן לבוא בין שלוש לארבע ועכשיו נותרתי בלי חלות. אולי בכל זאת תמצא משהו בשבילי", התחנן היהודי.

"תבין אותי", ביקש ר' זליג. "חילקתי את כל החלות, ולעצמי השארתי בצמצום. עם כל הרצון הטוב שיש לי לעזור לך - חלות אין לי לתת לך".

"אין לך???" פראך!... נתן לו סטירה מצלצלת על לחיו, וברח החוצה.

רבי זליג ההמום קרא לעברו: "חכה! חכה! אל תברח", ורץ לכיוון המטבח.

הלה היה בטוח שרבי זליג הולך להביא איזה מטאטא או מגב, והגביר את מהירותו. אך רבי זליג היה מהיר יותר: הוא לקח את כל החלות שלו, ארז אותן בסל, רץ אחרי האיש ונתן לו אותן עם חיוך על הפנים, תוך שהוא מאחל לו שתהיה לך שבת יפה, שמחה וטובה.

כשהעני התרחק ניגשה הרבנית לבעלה ושאלה: "בעלי היקר! אני לא מבינה אותך. ממה נפשך, אם לדעתך יש לתת לו את החלות שלנו - למה לא נתת לו אותן מיד? למה חכית לסטירה שלו? ואם אתה סבור שלא צריכים לתת את החלות שלנו - למה בגלל סטירה כן נתת?"

"יש לך טעות", השיב רבי זעליג. "את חושבת שנתתי את החלות בגלל הסטירה? מה פתאום! ממש לא! נתתי את החלות בגלל מה שמסתתר מאחורי הסטירה. אדם נורמטיבי לא מרים

ידיים כלל, ובפרט לא על בעל גמ"ח. וכי אני חייב לו משהו? אם הוא נתן סטירה סימן שסלעים יושבים לו על הלב. משהו מעיק עליו, וזה התפרץ, כמו הר געש. מי יודע, אולי למשל, אשתו אמרה לו: 'אם השבת אתה לא מביא חלות - תישאר בבית כנסת, אל תחזור הביתה'... נתתי לו את החלות לא בגלל הסטירה אלא בגלל מה שמסתתר מאחוריה".

זה נקרא לתת עיניים ולב. לזהות מה קורה עם השני, מה עובר עליו, מה מסתתר מאחורי המסכה. לחיות אותו, להרגיש אותו ולשאת ביחד אתו את החבילה. זוהי נשיאה בעול, שהיא אחד מקנייני התורה.

השמלה לא יאכנע

פעם אחת הלך רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ברחובה של העיר בני ברק וראה ילדה קטנה בוכה. הוא התכופף אליה ושאל: "למה את בוכה?"

"אמא קנתה לי שמלה חדשה", השיבה. "והחברות שלי אמרו לי שהשמלה הזאת לא יפה. היא יאכנע".

"השמלה שלך מאד יפה", השיב לה רבי יחזקאל. "היא ממש לא יאכנע. אני אגיד לנכדות שלי שיקנו כזו שמלה". כשראה שהיא מחייכת מאוזן לאוזן המשיך לדרכו.

שאל אותו זה שהתלווה אליו: "וכי עכשיו הרב יעצור ליד כל ילדה שתבכה? מה יש להתרגש מהבכי, זה בסך הכל השפה של הילדים, ככה הם מדברים... אם הרב יבוא איתי לגינה, הוא יראה שפעם ילד בוכה ופעם ילדה בוכה. ככה זה אצל ילדים. מה הרב מתרגש?"

"אומר לך מפני מה אני מתרגש", השיב רבי יחזקאל. "הדבר הגדול ביותר בעולם הוא להיות דבק בקב"ה. חז"ל אומרים: איך דבקים בה? על ידי שדבקים במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון. ואני מוסיף עוד דבר אחד: מה הוא מסיר דמעות מפניהם של עם ישראל, שנאמר (ישעיהו כה, ח) 'וּמַחָה ה' דְּמָעָה מֵעַל כָּל פְּנִים', אף אתה תשתדל להסיר דמעה מעל פניו של כל יהודי, וב"ה זכיתי להסיר דמעה מעל פניה של ילדה והיא התחילה לחייך. זהו דבר גדול וחשוב מאד".

לראות מה כואב לילדה ולשמח אותה - זוהי דבקות בה'. הנשיאה בעול, להפוך עצב של השני לשמחה - זו הליכה בדרכי הקב"ה.

(רבי יעקב שיש שליט"א - דורש טוב שמות)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"הרשה לי לשאול בקול את השאלה האמיתית שאינך מעז לשאול אותי - למה אתם החרדים חיים ומתעשרים על השבוננו, אוכלים את המיסים שלנו, והורסים את המדינה?"

יהודי ש"הולך ישר", מבין כי מקור השפע נמצא אצל הקב"ה ותלוי בקיום התורה הקדושה

עיוות תפיסתי בתקופתנו

הזקקתי ללוות יהודי פלוני לעניין כלשהו. המתנו בתור ארוך מאד שסופו לא נראה. מסוג התורים שאינך יודע מי יבוא קודם - המשיח או תורך... בלתי אפשרי היה לעזוב את המקום, וכשהתקרבה השקיעה לא נותרה לי ברירה אלא לעמוד בפניה כלשהי ולהתפלל ביחידות. כאשר סיימתי ראיתי כי אחד הנוכחים נועץ בי מבט, כאילו מבקש לומר לי דבר מה. בשעות ההמתנה הארוכות לתור הספקתי להכיר את דעותיו ולדעת כי הוא משתייך לצד השמאלני של המפה הישראלית.

"אתה רוצה לומר לי משהו?" שאלתי אותו.

בתגובה רטן על שאני מתפלל פה, כאילו זה בית כנסת.

הגבתי: "הרשה לי להקל מעליך ולשאול בקול את השאלה האמיתית שאינך מעז לשאול אותי - למה אתם החרדים חיים ומתעשרים על חשבוננו, אוכלים את המיסים שלנו, והורסים את המדינה?"

הוא הופתע. "באמת יש לי מה לומר לך בנושא הזה, אבל מדוע אתה חושב שזה קשור לשאלה ששאלתי אותך?" עניתי בפשטות: "כי התשובה לשתי השאלות הללו היא אותה תשובה", ומיד הסברתי: "כשמחמוד עבאס קיבל בקדנציה הקודמת חמישים מיליארד, לא הייתה לך שום בעיה עם זה. מדוע? משום שעל פי תפיסת עולמך אתה פולש לשטחי המדינה של הערבים הנחמדים. אתה מרגיש אסיר תודה להם על שאינם מגרשים אותך מפה, וחש צורך לפצות אותם. זו הסיבה לכך שכאשר אתה רואה ערבי שכשמגיע זמן התפילה שלו עושה שכיבות סמיכה תחת כל עץ רענן, אתה לא ניגש לומר לו: 'פה זה לא מסגד'. אתה פשוט מרגיש שהמדינה היא בעצם שלהם, ועליך להתנצל על עצם קיומך.

"בנקודה הזו בדיוק אני חולק עליך. אני מעולם לא פלשתי למדינה הזאת. אני יודע שארץ ישראל היא שלי, משום שהאלוקים שברא את כל העולם והוא בעל הבית על כל העולם, נתן את ארץ ישראל לבניו שמקיימים את בריתו. אני הייתי פה הרבה שנים, עוד לפני שהערבים היו כאן ובטרם התחילה תנועת הציונות. דורות של יהודים כמוני חיו כאן שנים רבות, מסרו נפשם עבור הארץ הקדושה, ובזכותם התקיימה הארץ. אני יודע כי בעומדי כאן בתפילה, אני מוריד שפע מבורא עולם על כל הארץ. באת

"וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הֲנֵה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוֹם מִמֶּנּוּ" (א, ט)

הטענה המצרית

לפרעה היו טענות סדורות על עם ישראל.

"הבה נתחכמה לו" הוא אומר. נתחכמה, משום שכאשר מדברים עם ישראל, שהם עם החכמה, צריכים לדבר איתם בדברי היגיון וחכמה, ואי אפשר לבוא עם טענות סרק.

תחילת עבודת הפרך נעשתה בפה רך, כפי שלמדו חז"ל מן הפסוק "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א, יג). היה שם מסע שכנוע שנועד לגרום לעם ישראל לעבוד את מצרים, שהרי אי אפשר להכריח אנשים לעבוד מבלי להיתלות באמתלה כלשהי מה היה בסיס הטענה שלהם?

פרעה טען: "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו". מהו "ממנו"? מבאר ה"אור החיים" הקדוש שהייתה לו טענה פשוטה: הנה כאשר ירדתם לכאן מנייתם שבעים נפש בלבד. אחר כך הייתה כאן תקופת רעב. אלמלא היינו דואגים לכם ומכלכלים אתכם בימי הרעב, הייתם נכחדים מזמן. רק בזכותנו ומכוחנו אתם התרבייתם! אם כך, מגיע לנו על פי דין שתהיו 'נושאים בנטל', שתבואו לעבוד אתנו ולהקים את פיתום ואת רעמסס.

טענה של שטות ושל הבל! וכי אין להם בושה? כאשר פותחת התורה בתיאור שעבוד מצרים היא מתחילה: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף". המלך אינו יודע את יוסף! איום ונורא! הלא אלמלא יוסף לא היו חיים במצרים. הוא כלכל אותם בשנות הרעב! פרעה לא תלה תקווה באיש, מלבד בבחור היהודי האסיר, משום שידע שאף אדם אחר לא היה מצליח להחזיק את מצרים בשבע שנות השובע ולשמור על המזון כדי לכלכל אותה בשנות הרעב.

אם בלי יוסף אין מצרים כלל, פירושו של דבר שהעם היהודי הוא זה שכלכל את מצרים. אז איך אפשר לטעון כלפיו: אני כלכלתי אותך, אתה התרביית מאתנו?!

אולם למרות שהטענה מופקעת ולא צודקת, אנו רואים כי אחד עשר שבטים מתוך שנים עשר שבטי ישראל הסכימו עם הטענה. רק שבט לוי, שהוא שבט של בני התורה, הם אלו שלא נכנעו.

מה היה שם? איך יתכן שהסכימו לכך?

המתבקש היה ניתוח מורכב ביותר, כזה שישנה את כל חייו. הוא כבר לא יוכל להמשיך להרביץ תורה כמקודם, ודבר זה היה קשה עבורו כמכת מוות.

הוא הסתובב מוטרד ודאוג ביותר, עד השבת האחרונה לפני הניתוח. או אז הופתעו בני ביתו לגלותו רגוע ושליח לחלוטין, והוא חזר ואמר, כי הוא בטוח שהכל יעבור ושום דבר מתחזיותיהם הקודרות של הרופאים לא יתממש. הם חשו כי משהו השתנה, אך לא ידעו מהו הדבר.

חקרו ושאלו, עד שאמר: זכיתי להיות תלמידו של רבי אריה לוי זצ"ל. כתלמיד נאמן ליוויתי אותו בכל אשר ילך - הלכתי אתו לבתי סוהר ולבתי חולים, ואפילו למצורעים שנהג לבקר ובמסירות נפש לחבק אותם ולעודד את רוחם. כאשר נפטר החלטתי לקבל על עצמי להמשיך את דרכו, והתחלתי לבקר יהודים מבוגרים בבתי אבות, ולנסות לעודד את רוחם.

באחד הימים הגעתי לבית אבות סיעודי. בהיכנסי שמעתי גניחות ואנחות, ותכף ומיד מצאתי את מקורם - יהודי מבוגר שנראה סובל נוראות. ניגשתי וביקשתי לעזור לו, אך הוא דחה אותי: "אין ביכולתך לעזור לי". הפצרתי בו: "דאגה בלב איש ישיחנה!" והוא הסכים ושיתף. יש לו בעיה רפואית מסוימת במעיים הגורמת לו לכאבים עזים. בבית חולים מטפלים בכך, אולם הטיפול אינו כלול בסל התרופות והטיפולים, ומחירו גבוה ביותר. ילדיו סבורים שבית האבות צריך לשאת בהוצאה הזו, אך בהנהלת בית האבות מטילים את האחריות על הילדים. הוא עצמו נופל בין הכיסאות ובינתיים אינו מקבל שום טיפול.

הזדרזתי לגשת למנהל בית האבות, זעקתי: "איך אפשר להשאיר כך אדם סובל?"

"זה העסק של המשפחה", ענה לי, "מה אתה רוצה ממני?" התקשרתי לילדים, אך גם הם התנערו בטענה שבית האבות מתנער מאחריות...

לא יכולתי לשאת את צער.

באותם ימים הייתי אברך וסך משכורת החודשית היה חמש מאות לירות. הזמנתי עבורו אמבולנס על חשבוני ונסענו לבית החולים לקבל את הטיפול. שילמתי עבורו למעלה משלוש מאות לירות! יותר ממחצית מן המשכורת שלי! אך אושרי היה רב על שהוקל לו.

התקשרתי לאחד הבנים שלו, סיפרתי ששילמתי על טיפול יותר ממחצית מהמשכורת שלי, אך הוא לא הסכים אפילו להשתתף במשהו וחזר על טענתי שעליי לפנות אל בית האבות. חלפו כמה שבועות, שוב הגעתי לבית האבות ושמעתי את הזקן גונח. הוא זקוק שוב לאותו טיפול! נסענו ביחד באמבולנס שהזמנתי, רופאים טיפלו בו במסירות והקלו מעל כאביו, ואנכי שילמתי שוב שלוש מאות לירות של המשכורת הבאה!

כך חזר הסיפור על עצמו חמש או שש פעמים, עד שהבנים נכנעו ולקחו על עצמם את האחריות. שלוש מאות לירות מתוך חמש מאות לירות מסכנות הם סכום עצום, בגדר חיי נפש, אך

אתה והחברים שלך ועשקתם את הארץ. קבעתם שהארץ שלכם, והתקציבים שהגיעו עבורה הם שלכם, הטלתם על הציבור מיסים, ואתם אלו שיודעים טוב מכולם עבור מה הם מיועדים..."

טענתי של אותו שמאלני, שכיום פופולרית כל כך, היא למעשה טענה עתיקת יומין. זוהי בדיוק הטענה המצרית המקורית לעם ישראל: אתם התרבייתם מאתנו, קיבלתם תקציבים שלנו... בעוד שהאמת היא שעם ישראל הוא זה שגרם לכך שיהיה להם תקציב...

הרמח"ל אומר, כי דברי פרעה "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר" הם דברי היצר הרע. היצר מדרבן אותנו לרוץ כל הזמן בריצה מטורפת אחרי כל מיני דמיונות, כדי שלא נצליח לחשוב מחשבת אמת אחת.

אחת ממחשבות השקר העולמיות היא, שכאילו מישהו כאן נותן לנו - במקום להבין כמה אנחנו נותנים לו!

"כל העולם ניזון בשביל חנינא בני" - כל העולם ניזון בזכות אלו שלומדים בבתי מדרשות ובתי כנסיות. רק בזכותם חיים בארץ ישראל יהודים, בשעה שיש מאות מיליונים של אנשים סביבם שרק רוצים לחסל אותם!

בני שבט לוי היו בני תורה אמיתיים. ברגע בו החל פרעה לטעון את טענותיו, הם דבקו באמת מבלי להתבלבל לרגע. הם לא חשבו כלל שהם צריכים צבא או מיסים, וידעו היטב כי כל מקור החיים בעולם הוא מהתורה הקדושה והעולם כולו ניזון מחיים על פי התורה. בשכר זה הם הובדלו מדרכי העולם, וקבלו את התפקיד לעבוד את ה', לשרתו ולהורות את דרכיו הישרים - והקב"ה דואג לכל צרכיהם.

הרמב"ם (בסוף הל' שמיטה ויובל) כותב, כי לא שבט לוי בלבד זוכים לכך, אלא "כל איש ואיש מבאי עולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו", כלומר: כל אחד שיש מעט שכל בקדקדו, "ויבדל לעמוד לפני ה' לעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו אלוקים ופרק מעל צווארו עול חשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם" - אלו הם חשבונות של טעויות, כאילו הם אלו שמתקצבים אותנו, כאילו ההנאות נמצאות בתאוות הגשמיות, וכאילו השפע נמצא במקום אחר.

יהודי ש"הלך ישר כמו שעשהו אלוקים", מבין כי מקור השפע נמצא אצל הקב"ה ותלוי בקיום התורה הקדושה. הוא מבין שאדם שנותן צדקה מתעשר, ויהודי שמקדיש את חייו לתורה ואינו עובד - אינו צריך לדאוג, אלא לחיות את האמת שאם הוא יושב בהיכלה של תורה, הוא מביא על ידי זה צינורות של שפע לכל העולם כולו, "ויהי ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו, כמו שזכה לכהנים ללויים".

השפע האלוקי - בזכות ההטבה

רבי מיכל שטרן סיפר בהקשר לכך מעשה מופלא - לפני עשרות שנים הוא החל לסבול לפתע פתאום מכאבי בטן עזים. בדיקות שנערכו גילו את הגרוע מכל - גידול במעי. הניתוח

זכיתי לתת אותם בלב שלם.

בליל שבת בא היהודי הזקן בחלומי ואמר לי: 'אתה החיית אותי! עמדתי במלחמה עבורך לפני כיסא הכבוד. טענתי שבן אדם שהציל חיי זקן שאינו מכיר וחסך מפת לחמו כדי למנוע ממנו סבל, לא יתכן שיסבול בעצמו באותו עניין. ואכן טענתי התקבלה. אינך צריך לדאוג. הניתוח יהיה פשוט, ואתה תחזור לשגרה'. ואמנם בחדר ניתוח התברר כי הבעיה אינה מסובכת כלל,

והוא חזר לביתו לחיים ולשלום והמשיך בעבודת הקודש שלו. לקב"ה יש כלל: אדם שנותן לחברו - מביא על עצמו שפע גדול באותו עניין עצמו. זוהי האמת האמיתית של החיים, וכל מי שיטען אחרת אינו צודק. נתנער מן המחשבות הרבות אשר בקשו בני אדם, וכך נזכה בזה ובבא להיות מחלק ה' ונחלתו. (רבי יחיאל צוקר שליט"א - להאיר ספר חדש על פרשיות שמות)

"בחורצ'יק", הוא אמר לי. "תקשיב טוב! או הכל או כלום. או כל המאה אלף דולר או כלום. אם זו המצוה שלי - אז אין בזה תערובת!"

לכל אחד הקב"ה שולח את השליח הטוב שידאג לו. כשאדם נושא בעול עם חברו, ודואג לו - הקב"ה שולח לו סייעתא דשמיא!

אלף דולר."

"מאה אלף דולר זה הרבה כסף. אני מאד מסופק אם הוא ייתן סכום כה גדול".

"נו נו", אמר הרב שך. "אם הוא לא יתן לך מאה אלף דולר - תלך לעוד אחד, ולעוד אחד".

טוב. ניגשתי לדוד שלי ואמרתי לו: "אל תסתכל עלי כמו שאני נראה, צעיר וגבוה. תחשוב שעומד מולך יהודי זקן, בגובה מטר חמישים, עם פראק והמבורג וזקן לבן... אני הרב שך מבני ברק". - "למה כוונתך?" שאל.

"הרב שך מינה אותי לשליח, ושלוחו של אדם כמותו". וסיפרתי לו את כל הסיפור.

"תקשיב", אמר לי. "מאה אלף דולר אני לא יכול לתת. אבל בשבוע שעבר היתה לי סייעתא דשמיא ועשיתי עסקה טובה. אתן לך מעטפה עם עשרים וחמש אלף דולר, תן אותה לרב שך".

"יישר כוחך", אמרתי. "אבל מה אעשה ואני צריך מאה אלף דולר".

"תראה", אמר לי. "גר כאן בקומה אחד מהעשירים של אנטוורפן, יהודי יקר, אוהב תורה. אני רק המשל, הוא הנמשל. הוא הכתובת האמיתית. אליו צריך לגשת. תיגש אליו ותגיד לו שאתה מגיע עם שני כובעים: עם הכובע של הרב שך ועם הכובע שלי, ותבקש ממנו".

נכנסתי למשרד שלו, וראיתי שמולו יושב יהודי זקן. לאחר שקיבלתי את רשותו של הגביר לומר את מטרת בואי, סיפרתי לו את כל הדרשה של הרב שך.

פתאום פונה אלי הזקן בצעקות: "תגיד לי, מה הבחור היתום הזה עושה בבני ברק?"

"מה זאת אומרת מה הוא עושה?" וחזרתי על דברי הרב שך: "הוא בן עליה, לומד בהתמדה, מתפלל טוב, לומד מוסר, בחור

"וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחָיו וַיֵּרָא בְּסַבְלָתָם" (ב, יא)

כתב רש"י: "וירא בסבלתם - נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". משה רבנו נבחר להיות מנהיגם של ישראל משום המדה הזו שהייתה בו, נושא בעול עם אָחָיו.

הזקן הערירי שהשיא זוג יתומים אספר סיפור מדהים ששמעתי מראש כולל בפתח תקוה, שמוסר שיעור בדף היומי בבית הכנסת בעיר. במהלך אחד משעוריו הזכיר דברים שכתב מרן הרב שך זצ"ל בספרו "אבי עזרי". ניגש אליו יהודי, בשם הרב דניאל, ואמר לו: הזכרת את האבי עזרי, אספר לך סיפור על הרב שך זצ"ל:

כשהייתי בחור בשנות העשרים גרתי בבליה, באנטוורפן. יום אחד אחותי מקבלת טלפון. על הקו יהודי בעל קול מבוגר.

"מי מדבר?" היא שואלת את היהודי שמעבר לקו.

"לייזר שך מבני ברק", השיב.

"ראש ישיבת פוניבז' היא שואלת.

"כן". השיב. "האם אפשר בבקשה לדבר עם אחיך דני?"

"כן, הנה הוא כבר ניגש".

"אני מכיר את המשפחה שלך", אמר לי הרב שך, "ואני רוצה לבקש ממך טובה. יש לנו בישיבה תלמיד מיוחד במינו, בן עליה, מתמיד, ירא שמים, מתפלל כמו שצריך, לומד מוסר. דא עקא, הבחור יתום. הגיע שלב השידוכים וזה הלך קשה. אתמול בלילה התקיים הווארט של הבחור הזה, בשעה טובה ומוצלחת, והיית חייב להיכנס לעובי הקורה. התחייבתי מאה אלף דולר".

"ומה יכול אני לעזור בעניין? מדוע ראש הישיבה התקשר אלי?" תמה דניאל.

"יש לך דוד יהלומן בבורסה באנטוורפן. תיגש אליו ותגיד לו שנשלחת על ידי הרב שך מבני ברק, ואתה מייצג אותו מדין שלוחו של אדם כמותו. תספר לו את כל הסיפור ותגיד לו שביקשתי מאה

מיוחד במינו”.

“אתם לא מתביישים?” המשׁיך הזקן בשצף קצף. “יושבים ולומדים בבני ברק ובאים לבקש כסף לחתונה בבלגיה... מה זה? לכו לעבוד! מה זה הדבר הזה?”

“אמר את האמת”, סיפר דניאל. “הוא הרגיו אותי, ועניתי לו - אולי קצת בחוצפה - בנוסח שלו: ‘הלו, תגיד לי מי דיבר איתך בכלל? דיברתי עם הגביר שיושב מולך. ממך לא ביקשתי כלום - מה אתה מתערב? מה אתה צועק עליי?”

“בחורצ’יק”, ענה לי. “אל תגיד לי הלו! אני השארתי אשה ושבעה ילדים באושוויץ. היום אין לי ילדים. ובניתי את עצמי בעשר אצבעות. אז בבקשה אל תתחצף אליי”.

“אני מבקש סליחה. מתנצל מעומק לבי”, אמרתי. כשמזכירים את השואה - הלשון מתגלגלת חצי מטר אחורה. היו כמה דקות של שקט מוחלט בחדר. יכלו לחתוך את המתח שבאוויר בסכין. אחרי כמה דקות הרגשתי שפשוט הכניסו לי משמים הבזק לראש, אמרתי לאותו זקן:

“ראיתי במהרש”א, שכתב את ספרו לפני מאתיים חמישים שנה, משפט שמתאים במיוחד בשבילך. הגמרא אומרת (שבת לא ע”א) שכשאדם עולה לשמים, אחרי מאה ועשרים, שואלים אותו כמה שאלות: ציפית לישועה, נשאת ונתת באמונה, עסקת בתורה, עוד שאלה ששואלים אותו: עסקת בפריה ורביה? האם התחתנת? הקמת דורות? שואל המהרש”א מה פשר הלשון ‘עסקת בפריה ורביה? מתאימה יותר הלשון ‘קיימת פריה ורביה? מבאר המהרש”א: ‘לא אמר קיימת פריה ורביה אלא עסקת - דהיינו להשיא יתום ויתומה”. אתה אומר שאין לך ילדים, אולם עדיין יכול אתה לעסוק בפריה ורביה על ידי שתעזור בחיתון יתום ויתומה”.

“אני יכול לראות את המהרש”א הזה?” שאל הזקן.

רצתי למשרד של דוד שלי, יש שם ש”ס. הבאתי גמרא מסכת שבת ופתחתי לו את המהרש”א בחידושי אגדות והראיתי לו. הוא הסתכל, ניכר עליו שהוא מאד התרגש. ואז פנה אלי ואמר: “תגיד לרב שך: הכל עלי. כל המאה אלף דולר”.

“יש לי בעיה”, אמרתי לו. “בכיס שלי מונחת מעטפה מהדוד שלי, ובתוכה עשרים וחמש אלף דולר”.

“בחורצ’יק”, הוא אמר לי. “תקשיב טוב! או הכל או כלום. או כל המאה אלף דולר או כלום. אם זו המצוה שלי - אז אין בזה תערובת”.

לא ידעתי מה לעשות. החלטתי להתקשר לרב שך. התקשרתי וסיפרתי לו את הבעיה.

“תלך לדוד שלך, הוא מכיר אותי”, הורה לי. “תגיד לו שאמרתי שייקח את הכסף בחזרה, ויחפש יתום או יתומה בבלגיה, מעין המצווה הזאת, ויחלק להם את הכסף”.

- כשסיפרתי לדוד שלי את מה שאמר הרב שך, אמר: “תגיד לרב שך שכסף שיצא ממני - אני לא לוקח בחזרה. לא עלינו, לא חסר יתומים בבני ברק. שיחלק להם את הכסף כראות עיניו”.

ואז פנה אלי הזקן שוב ואמר: “בשבוע הבא, ביום שלישי בשעה תשע בערב, אני על הגבעה בבני ברק. אני רוצה לראות בעיניים את הבחורצ’יק הזה, את היתום הזה.

והוא אכן הגיע. אלא שחיכתה לו הפתעה. בדירה, ליד הישיבה, חיכה לו הבחור, שהביא אתו גם את הכלה.

“מי אבא שלך, מי אמא שלך?” שאל את הכלה.

“אבא ואמא שלי שניהם בהר המנוחות בירושלים”.

“לא ידעתי שגם אָתָּ יתומה”, אמר הזקן. “סיפרו לי רק על החתן. אוהו, עכשיו שאני נוכח לדעת שמדובר גם ביתום וגם ביתומה, אלו הם ממש דברי המהרש”א, ‘להשיא יתום ויתומה’... אם כך יש לי הפתעה בשבילכם. אבל יש לי שאלה, שהיא תנאי לקבלת ההפתעה: האם אתה מוכן לחתום לי שאתה לא יוצא

מכותלי בית המדרש כל חיך? יושב ושוקד על התורה יומם ולילה, ושום דבר אחר בעולם לא יעניין אותך, גם לא משרות תורניות. אתה רק יושב ולומד תורה לשמה”.

“זוהי שאיפתי והלוואי ואזכה שתתממש”, השיב הבחור. “הבה ונשמע על מה מדובר?”

“דירה עלי. הרי אתה הילדים שלי. כמו כן אקצה לכם נכס, מניב פירות, והוא ישמש מקור פרנסתכם. כך תוכל לשבת ללמוד ברוגע ובמנוחת הדעת.

“ברגע זה אני מוכן לחתום”, השיב הבחור.

ורבי דניאל המשׁיך וסיפר: מכיוון שאני הייתי מעין השדכן המתווך בין שני הצדדים, הזקן מינה אותי לקנות להם דירה מרווחת בשכונה יוקרתית בירושלים, וכמו כן מינה אותי לאחראי על הנכס שהקצה לטובתם. מדי רבעון אני מעביר להם מעטפה.

וממשיך ומספר: הזקן הזה איבד באושוויץ שבעה ילדים, וליתום וליתומה האלו נולדו שבעה ילדים. לפני זמן מה היה בר מצוה של הילד השביעי, האחרון, שלהם. נסעתי להשתתף בשמחה, ובידי מעטפה מהזקן. בתוכה היה מונח סכום שכיסה לא רק את ההוצאות הישירות של השמחה, אלא גם של התפילין, וגם של השבת חתן. כסף בשפע שכיסה את הכל.

כל זה נולד וצמח מהאכפתיות של רב שך, שנתן את לבו ונפשו למען תלמידו. וכשאדם מתאמץ, נושא בעול עם הזולת ונותן לו את לבו - הוא זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת, ומידה כנגד מידה הקב”ה נותן גם לו.

הקב”ה לא משאיר אף אחד בלי טיפול. לכל אחד יש את השליח הטוב שידאג לו. כשאדם נושא בעול עם חברו, ודואג לו - הקב”ה שולח לו סייעתא דשמיא ודואג לו.

(רבי יעקב שיש שליט”א - דורש טוב שמות)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

מדוע התורה לא מציינת את הנס הגדול שיוכבד ילדה בגיל מאה ושלושים, כפי שכתבה אצל שרה?

האם בת פרעה ידעה לשון הקודש, שקראה לו בשם 'משה'? ומדוע משה לקח את אשתו ובניו למצרים?

דעת זקנים מבעלי התוספות: בת פרעה למדה את לשון העברים, משבאו הנשים העבריות למצרים למדה בת פרעה את לשון העברים, וכך ידעה איך לקרוא לו, כפי שמצינו שפרעה קרא ליוסף 'צפנת פענח'.

אור החיים: היא קראה לו באופן סתמי בשם "משה", ללא כוונות מיוחדות, ובמקביל הכתוב מודיענו את משמעות השם, על שם שמשטה אותו מהמים.

"וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיֵּרְכָבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשֻׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ" (ד, כ)
מדוע משה לקח את אשתו ובניו למצרים?
מדרש רבה: (ה, ה) "למה הולכינן? כדי שיהיו עם ישראל לקבל התורה".

אבן עזרא: לקח אותם כדי שייצאו עם בני ישראל. הרמב"ן: משקיבל את דברי הקב"ה ועדכן את חותנו אודות שובו למצרים, התכוון משה להשאיר את אשתו וילדיו במדין ולשוב לבד למצרים לזמן קצר באופן שלא יכירו אותו. הקב"ה נגלה אליו במדין ואמר לו 'לך שָׁב מִצְרַיִם', כלומר קום צא מארץ זו, ושוב למצרים מבלי לחשוש, 'כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ', ותהיה שם עד שתוציא משם את בני ישראל. התורה משמיעה בפסוק זה שמשה שינה את תכניותיו ולקח את אשתו ובניו למצרים.

הספורנו: מבאר שמשה לקח את אשתו וילדיו והולכים מהמדבר למדין, לבית חמיו. הוא שב למצרים לבדו. רבי זלמן סורוצקין: הקב"ה ציווה עליו לשוב למצרים ולהשתתף עימם בצרה, וגם בני ביתו מחוייבים להשתתף בצרה זו של עם ישראל.

(מתוך ספרי 'תורתך שאלתי' - לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות, שנכתבו ע"י הרב חגי ולוסקי. להערות, מייל office@shaalti.co.il)

הרב חגי ולוסקי
"וַתְּהֵרָה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא" (ב, ב)
מדוע התורה לא מציינת את הנס הגדול שיוכבד ילדה בגיל מאה ושלושים, כפי שכתבה אצל שרה?
רמב"ן: (בראשית מו, טו) התורה כותבת ניסים שנעשים על ידי נביא, שמתנבא מראש או מלאך שמתגלה בשליחות הקב"ה, כדוגמת המלאך שבישר על הולדת יצחק, אך לא נס שנעשה כדי להציל צדיק או שיש בו להעניש רשע.

הריטב"א: עיקר הנס לא היה בלידת משה, שהרי ילדה שלש שנים לפני כן את אהרן (והתורה לא ציינה נס זה), אלא שחזרה לנערותה ונתעדת עורה.

מהרז"ו: (על מדרש רבה א, כ) מסביר שהתורה פרסמה את הנס שהיה לשרה, שהתרחש לראשונה. התורה לימדה שניסים כאלו יהיו לא רק לאבות, אלא גם בדורות הבנים. כשיוכבד ילדה בגיל מאה ושלושים היה זה ברור וידוע שהקב"ה מנהיג את העולם באופן זה, וכבר לא היה בכך כל חידוש, ועל כן התורה לא השמיעה נס זה באופן מיוחד.

"וַיְהִי לָהּ לֶבֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה... כִּי מִן הַמַּיִם מָשִׁיתָהוּ" (ב, י)
האם בת פרעה ידעה לשון הקודש, שקראה לו בשם משה?
אבן עזרא: היא קראה בלשון מצרי שם שמשמעותו משה, והתורה קראה משה בלשון עברי. השם משה מתורגם בלשון הקדש מהלשון המצרית, שמו בלשון המצרית היה מוניוס.
חזקוני: בת פרעה לא הבינה לשון הקודש. ביאור הפסוק: 'וַתִּקְרָא' יוכבד אמו את 'שְׁמוֹ מֹשֶׁה'. וַתִּקְרָא' לה בת פרעה: מדוע קראת לו כך? מה ביאור המילה משה? ענתה לה יוכבד: שהוא לשון המשכה, ובתגובה אמרה בת פרעה: יפה קראת, שהרי 'כִּי מִן הַמַּיִם מָשִׁיתָהוּ'. 'משוי' אין כתיב כאן, אלא 'משה' לומר: כשם שמשיתיהו, כן יהיה הוא מושה אחרים, כלומר יהיה מושה את ישראל ממצרים.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מה הציל את הילד שנפל מקומה גבוהה?

בנא קמא דף ס"ג

כסף או כלים

התובע השתכנע למשוך ידיו מן התביעה, ובזאת הסתיים הדין. לא חלפו ימים מרובים, היה זה יום שגרתי לכל דבר, לפתע פתאום קרה מקרה אשר שיתק את העוברים והשבים, ממרומי מרפסת ביתו של התובע הנ"ל המתגורר בקומה גבוהה, נפל לרחוב בנו הפעוט... לגודל הנס נחת הילד על אמבטיה שעמדה למכירה מחוץ לגבולות החנות. בדרכי השגחה מופלאות דפנות האמבטיה היטיבו עם זוויות הנפילה, והיוו הגנה לחייו. התובע רץ בבהלה למטה נרעש ונפחד, ולתדהמתו מצא את בנו הקטן חי וקיים בתוך אמבטיה של וויתורים... הנה כך התקיימו להם מילותיו המבטיחות של מרן 'אם תוותר רק תרוויח'.
(אוצר פנינים ועובדות ח"ב עמ' קנה)

פעם הגיע יהודי חשוב לבית דינו של מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל ותבע לדין בעל חנות כללים סניטריים הסמוכה לבנין בו הוא מתגורר, היות והלה מרוב העומס בחנות הקטנה היה מניח כלים רבים ליד פתח הבנין, ונגרם מכך צער רב לשכנים אשר הם צריכים לדלג ברגלם על ברזים אמבטיות וכדו'.
מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל אשר ראה שהנה עומד בעל החנות להפסיד בדין, והבין כי הלה זקוק בכך ביותר למחייתו, ומפני הצפיפות בחנות הקטנה לא מוצא פיתרון, פנה אל התובע בדברים של שכנוע: אמנם כן לפי הדין צודק אתה, אבל ישראל רחמנים בני רחמנים הם, ואדם זה זקוק לרחמים. מבטיח אני - שאם תוותר, לא רק שלא תפסיד מכך, אדרבה, גם תרוויח. ואכן

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כיצד יתכן ש'מזמנים' לאחר שכל הסועדים כבר בירכו?

לשוב ולזמן לפני שיברכו פעם נוספת. ואם רק חלק מהם בירכו ללא זימון - אין אחד מאלו שלא בירכו יכול לזמן עם שנים מאלו שברכו, כיון שאין השנים 'נגררים' אחר האחד שעדיין חייב בזימון. אולם, יתכן שאותו אחד יכול להצטרף לחבורה אחרת החייבת בזימון גם אם לא יאכל עמהם; ואם יאכל עמהם, בודאי יוכל להצטרף אליהם לזימון.

[שו"ע קצד, א, משנ"ב א, וביה"ל ד"ה וכן; בו"מ דרשו קצג, 29]

שלושה אנשים או יותר שאכלו וברכו ללא 'זימון', מצות הזימון שחלה עליהם בטלה, ואינם יכולים לומר את ברכת הזימון - "נברך שאכלנו משלך" וכו' - לאחר ברכת המזון, שהרי זימון פירושו שהאחד מזמן את האחרים להצטרף יחד לברכת המזון, והם הלא כבר בירכו. אולם, במקרה ששלושה מתוכם שכחו לומר 'רצה' או 'יעלה ויבוא', באופן שצריכים לשוב ולברך - יש מי שהסתפק אם צריכים

כיצד מקיימים מצות זימון כשחלק מהסועדים בירכו ללא זימון?

לברכה. ויש מהפוסקים שצידד, שכל האמור כאן הוא גם במקרה שרוב הסועדים כבר בירכו ללא זימון. ואם האחד שבירך שם לב לכך שטרם זימן כבר באמצע ברכת המזון - יש אומרים, שיצרפוהו רק לאחר שסיים את ברכת המזון; ויש אומרים שרשאי לענות לזימון לאחר ברכת 'הזן'; ויש שהורה, שלכתחילה יש לנהוג כדעה הראשונה.

[שו"ע קצד, א, משנ"ב ב, וביה"ל ד"ה אחד; בו"מ דרשו, 3 ו7]

בהמשך לאמור: במקרה שחלק מהסועדים בירכו ללא 'זימון', וחלקם לא בירכו וגם לא זימנו - שנים מאלו שטרם בירכו יכולים לזמן עם אחד מאלו שכבר בירכו, כיון שחובת הזימון עדיין חלה עליו, ולמרות שהוא עצמו אינו יכול עוד לקיים את חובתו, מאחר וכבר בירך, חיובו בזימון מועיל לענין זה שיוכל להצטרף לאחרים ויצאו הם ידי חובת זימון. וזה שבירך, אינו צריך להקשיב לברכת 'הזן' מפי המזמן כבכל זימון, משום שכבר בירך, ואינו 'שייך' עוד

האם ניתן לזמן בְּשֵׁם לאחר שחלק מהסועדים כבר בירכו?

שלושה, ללא שם, לא ניתן לצרפם לשבעה שלא זימנו כדי לזמן בְּשֵׁם; ויש שחולק על כך. ובנוגע לכלל האמור כאן ולעיל - בכל מקרה שמתוך אלו שטרם בירכו יש רק אחד, (או רק ששה, לענין זימון בְּשֵׁם), שאכלו פת, והשאר אכלו מאכל אחר (ראה במקורות) - אינם יכולים לצרף לזימון כאלו שכבר בירכו.

[ביה"ל קצד, א, ד"ה אחד; בו"מ דרשו, 8-10; וראה שו"ע קצז, א-ב]

בהמשך לאמור: עשרה אנשים או יותר שאכלו יחד - אשר חייבים לזמן בְּשֵׁם - ושבעה מהם טרם בירכו ברכת המזון, והיתר בירכו ללא זימון, יכולים השבעה לצרף אליהם שלושה מאלו שברכו, ולזמן בְּשֵׁם. אולם, אם רק ששה טרם בירכו - יש שכתב, שאינם יכולים לצרף ארבעה שכבר בירכו לזימון בְּשֵׁם, כיון שלזימון בְּשֵׁם נדרשים לפחות שבעה אוכלי פת שיוצאים בזימון זה ידי חובת זימון; ולכן זימנו ללא שם. ואם היתר לא בירכו ללא זימון, אלא שבירכו בזימון של

* תשעה אנשים שאכלו בשלוש חבורות נפרדות, ובכל אחת מהן 'זימנו' ושניים בירכו והשלישי חפץ להמשיך באכילתו - כך שנתרו שלושה הממשיכים באכילתם, אחד מכל חבורה - אף אם חברו שלושתם ואכלו יחד, לא חלה עליהם חובת זימון, כיון שכבר יצאו ידי חובת זימון לסעודה זו.

* ארבעה אנשים ויותר שאכלו יחד, ואחד מהם יצא לפני זימון, או אף שלושה שאכלו יחד, ואחד מהם יצא, והשניים הנותרים הצטרפו עם אדם שלישי ו'זימנו' עמו - היוצא אינו חייב עוד בזימון, אף לא יצא ידי חובת זימון על סעודתו זו, כיון שזימנו שלא בנוכחותו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מי שבירך על מאכל חלבי ונזכר שאכל בשר קודם לכן - האם רשאי לטעום מהמאכל?

במחשבתו את מקומו בתוך המאכל, ויאכל ממקום אחר, ולאחר מכן יחלל את המעשר.

ואם מדובר במאכל חלבי, ונזכר שאכל בשר קודם לכן - יש אומרים, שבימות החורף, אם חלפו ארבע שעות, רשאי לאוכלו, כיון שיש דעה המקלה בכך לכתחילה. ואם בירך במוצאי שבת על מאכל ונזכר שטרם הבדיל, יטעם מעט ואחר כך יבדיל.

[בו"מ דרשו קסז, 35]

מי שבירך על דבר מאכל וטרם שטעם ממנו נזכר, או שנודע לו, שיש באכילתו איסור כלשהו, דאורייתא או דרבנן, אינו רשאי אף לטעום ממנו.

אולם, אם מדובר בטבל ודאי, יפסיק בין הברכה לאכילה, ויפריש תרומות ומעשרות, ואף יברך על ההפרשה; ויש שהסתפק בדבר. ואם מדובר בספק טבל - 'דמאי' - יפריש תרומות ומעשרות במחשבה, ו'מעשר שני' - שצריך לחללו על כסף בדיבור - יקבע

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666